

Asia: VN/3049/2021

Lausuntopyyntö opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

1) Opettajarekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin tuottamiin hyötyihin ja rekisterin käyttötarkoituksiin. Onko rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset kuvattu selvitysraportissa onnistuneesti ja eri tahojen tarpeet ja näkökulmat huomioiden? (Ks. raportin luku 6, osin myös luku 7).

Kansallinen hyöty on ennakkoinnin, seurannan ja tilastoinnin näkökulmasta ilmeinen. Paikallisella tasolla kansallinen rekisteri toisi ainoastaan mahdollisen vertailutiedon – kunnilla on luonnollisesti käytettävissään koulujen ja oppilaitostensa opettajatiedot ilman uutta rekisteriä varhaiskasvatuksen henkilöstön tiedot jo kootaan Varda-tietovarantoon.

Opettajan työuran tallentaminen valtakunnalliseen rekisteriin on mielenkiintoinen osa-alue. Tarjottaisiinko tämä mahdollisuus vain muodollisesti kelpoisille opettajille vai tulisiko rekisteriin kaikkien, myös muodollisesti epäkelpoisten, opettajien tiedot? Tämä on oleellista, jos rekisterin tietoja käytetään esimerkiksi kuvaamaan opetusryhmien keskimääräistä kokoa.

Vantaan kaupunki on samaa mieltä siitä, että kolmen vuoden välein toteutettu opettajatiedonkeruu ei anna luotettavaa tietoa opettajatilanteesta.

2) Opettajarekisteriin liittyvät haasteet: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisteriin liittyviin haasteisiin. Onko opettajarekisteriin ja sen perustamiseen liittyvä haasteet huomioitu selvityksessä onnistuneesti? (Ks. osin luvut 6, 8 ja 9)

Koulutuksen järjestäjän näkökulmasta mahdollisesti perustettavan keskitetyn rekisterin täytyy perustua tiedonsiirtoihin rajanpinnan kautta henkilöstötietojärjestelmistä ja tietosisällön määrittelyssä tulisi ottaa huomioon yleisimpien käytössä olevien henkilöstöhallinnon järjestelmien

tietosisällöt sekä toisaalta Virta- ja Koski -tietovarantojen tietosisällöt opinnoista ja tutkinnoista. Lisätyötä paikalliselle tasolle ei tule koitua rekisteristä.

Vantaan kaupunki yhtyy raportissa oleviin näkemyksiin siitä, että opettajakelpoisuuksien täsmällinen määrittely on vaikeaa ja että rekisterin hyöty koulutuksen järjestäjälle on vähäinen.

Varhaiskasvatus tarvitsee ajantasaista tietoa koko henkilöstöstä, ei pelkästään varhaiskasvatuksen opettajista. Varhaiskasvatuslaissa on eriytetty varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen sosionomin ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävänimikkeet ja kelpoisuusvaatimukset. Henkilöstörakennetta koskeva muutos tulee voimaan vasta 1.1.2030, jolloin päiväkodin kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta mitoitukseen laskettavasta henkilökunnasta kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus. Kyseisestä kahdesta kolmasosasta vähintään puolella tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. Opettajarekisteri ei tule antamaan riittävän kattavaa kuvaa varhaiskasvatuksen henkilöstöstä.

Varhaiskasvatuksen tietovarantoon (Varda) kerätään tiedot varhaiskasvatuksen henkilöstöstä. Vardaan tallennettua tietoa voidaan hyödyntää niin kunnallisessa kuin valtakunnallisessa kehittämisessä ja päätöksenteossa. Tietojen tallentamisesta Vardaan määrätään varhaiskasvatuslaissa (540/2018).

Vantaan varhaiskasvatuksen näkökulmasta erillistä opettajarekisteriä ei tarvita, sillä tiedot ovat saatavilla Vardasta.

3) Opettajarekisterin kohderyhmät ja vaiheittainen eteneminen: Pyydämme kommentteja raportissa esitettyihin opettajarekisterin kohderyhmiin ja vaiheittaiseen etenemiseen. Jos opettajarekisteri perustetaan, mitkä kohderyhmät opettajarekisterin tulisi kattaa, mitä koulutusasteita sen tulisi koskea? Miksi? Onko selvityksessä esitetty opettajarekisterin perustamisen vaiheistaminen tarkoituksenmukaista? (Ks. luku 7)

Opettajarekisterin rakentaminen kaikille kouluasteille on haastavaa erilaisten kelpoisuusehtojen vuoksi. Vantaan kaupungin näkökulmasta kaikki kouluasteet kattava opettajarekisteri on iso hanke, jonka hyödyt ovat vähäisiä paikalliselle tasolle. Toisaalta taas vaiheittainen eteneminen ei tuo sitäkään hyötyä, minkä kattava rekisteri toisi. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on parhaillaan käynnissä merkittävää kehittämistyötä, jolla parannetaan kasvatukseen ja oppimiseen liittyvää tiedonhallintaa ja digitalisoidaan opetuksen ja hallinnon prosesseja. Pidämme tätä kehittämistyötä paljon merkityksellisempänä kuin opettajarekisterin kehittämistä.

4) Opettajarekisterin sisällöt: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin sisältöihin. Mitä tietoja rekisterin tulisi kattaa? (Ks. luku 7.3)

Selvitys on arvioinut kattavasti tietojen tarpeita. On kuitenkin nähtävissä, että olisi haastavaa luoda yhdenmukaista listausta tiedoista, jotka toisivat näkyviin koko koulutuskentän ja oppilaitosten moninaisuuden.

Jää epäselväksi, onko tarpeellista kerätä valtakunnalliseen tietovarantoon mainintoja opettajien lyhytkestoisista täydennyskoulutuksista (esim. veso-koulutukset). Mitä hyötyä tällä pirstaleisella tiedolla saavutettaisiin?

Opiskelija- ja oppilasaineksen moninaistuesssa olisi hyödyllistä kerätä tietoja esim. opettajien todennetusta kielitaidosta.

5) Opettajarekisteriin liittyvät tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset: Pyydämme kommentteja opettajarekisteriin liittyviin tiedonsaantioikeuksiin ja tietosuojakysymyksiin. Pitäisikö opettajarekisterin tietojen saatavuus organisoida jotenkin toisin kuin mitä selvityksessä esitetään? (Ks. erityisesti luku 9.5; osin myös muut luvun 9 alaluvut)

6) Opettajarekisterin kustannukset: Pyydämme kommentteja rekisterin perustamiseen ja ylläpitoon liittyviin kustannuksiin. Onko opettajarekisterin kustannukset kuvattu selvityksessä onnistuneesti? Millaisia selvityksen ulkopuolelle jääneitä kustannuksia opettajarekisterin perustamisesta ja ylläpidosta voi aiheutua? (Ks. pääasiassa luku 8.1)

Valtion määrärahat opetus- ja kulttuuritoimessa ovat rajalliset, joten mikäli päätetään investoida opettajarekisterin kehittämiseen ja ylläpitoon, on tämä resurssi pois muusta hallinnonalalle tärkeästä kehittämistyöstä.

Opettajarekisterin käyttöönotto edellyttäisi kunnissa olemassa olevien oppilastietojärjestelmien tietosisältöjen tarkastelua ja lisäämistä sekä kehitettävien järjestelmien tietosisältöjen uudelleenmäärittelyä ja muokkaamista. Lisätietojen hankkiminen ja ylläpitäminen edellyttäisi lisätyötä eri vaiheissa, vaikkakin pidemmällä aikavälillä kansalliseen rekisteriin jo muodostunut tietosisältö antaisi valmiin historiatietopohjan. Rekisterin käyttöönotto edellyttäisi kuntien taustajärjestelmiin lisää kenttiä ja ylläpidettäviä tietoja sekä käyttöliittymään että henkilöstöintegraation kautta tuotavaksi. Tiedonkeruu ja ylläpidettävien tietojen lisäys aiheuttaa kunnissa lisätyötä ja lisää välillisesti myös kustannuksia. Lisäksi kuntien vastuulle ja kustannettavaksi tulisivat integraatiot kyseiseen rekisteriin.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjille ei tule vyöryttää kustannuksia järjestelmästä, jonka hyöty on vähäinen paikalliselle tasolle. Joka tapauksessa opettajarekisteri tulisi aiheuttamaan ylimääräistä työtä paikallistasolle, mikä aiheuttaisi vähintäänkin henkilöstökuluja ja myös järjestelmäkehityskuluja.

7) Vaihtoehdot rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle: Pyydämme kommentteja vaihtoehtoista rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle. Onko esityksessä huomioitu riittävän kattavasti muut vaihtoehtoiset tavat tiedonkeruulle? Olisiko selvityksessä esitetylle opettajarekisterille toimivaa vaihtoehtoa, joka tuottaisi tarvittavaa tietoa opettajista? Miten nykyistä kolmen vuoden välein toteutettavaa opettajatiedonkeruuta tulisi kehittää nykyisiä ja tulevia tietotarpeita vastaavaksi? (Ks. pääasiassa luku 8.3, myös 3.4)

8) Muut mahdolliset huomiot opettajarekisteriselvitykseen liittyen

Selvityksessä on jossain määrin huomioitu se, että kelpoisuusehdot ovat saattaneet ajan mukana muuttua tai että kelpoisuuden voi saavuttaa eri tavoin. Hyvä esimerkki asian haastavuudesta on aikuisten perusopetus, jossa koulutusmuodon kelpoisuusehdot ovat erilaiset oppilaitosmuodosta tai paikallisesta sopimuksesta riippuen.

Sen sijaan, että rakennetaan keskitetty opettajarekisteri, voitaisiin selvittää mahdollisuutta koota esimerkiksi 3 vuoden välein tiedonsiirtoina henkilöstöhallinnon järjestelmistä opettajia koskevia tietoja ja näin keventää opettajilta koottavia tietoja.

9) Kannatatteko selvityksessä kuvatun opettajarekisterin perustamista?

Ei

Nurmi Pirkko
Vantaan kaupunki - Vantaan kasvatuksen ja oppimisen toimiala